

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (toinen jaosto)
14 päivänä toukokuuta 1998

Asia T-165/95

Arnaldo Lucaccioni
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio

Henkilöstö – Vahingonkorvauskanne – Ammattitauti – Vahinko –
Henkilöstösääntöjen 73 artiklan nojalla maksettavien summien ottaminen
huomioon – Ammattitaudin toteavan menettelyn kesto – Virhe

Täydellinen teksti ranskan kielellä II - 627

Aihe: Kanne, jossa kantaja vaatii korvausta sairastumisestaan aiheutuneesta aineellisesta ja aineettomasta vahingosta sekä korkoa Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 73 artiklan nojalla maksettavalle summalle

Lopputulos: Hylkääminen.

Tuomion lyhennelmä

Kantaja tuli komission palvelukseen vuonna 1962 ja työskenteli vuosien 1967–1987 aikana noin 16 vuotta Berlaymont-rakennuksessa Brysselissä.

Kantajalla todettiin 15.1.1990 veristä yskää. Saint-Lucien yliopistollisessa sairaalassa Brysselissä suoritetuissa tutkimuksissa hänellä todettiin keuhkosityöpiä.

Kantajan vasemman keuhkon ylälohko poistettiin 12.3.1990. Kirurgin lausunnon mukaan kyseessä on vasemman keuhkon ylälohkon tuberkuloosin jälkitauti. Vaikka vaiva aluksi diagnosoitiinkin syöväksi, koepalasta ei löydetty kasvainta. Keuhkokudoksesta otettu näyte analysoitiin kirurgin pyynnöstä Erasmus-sairaalan mineralogisessa laboratoriossa. Professori De Vuystin allekirjoittamassa 30.8.1990 päivätyssä lausunnossa todettiin grammassa kuivaa näytettä olleen 680 asbestihiukkasta.

Kantaja lähetti 26.11.1990 henkilöstöhallinnolle ja nimittävälle viranomaiselle ilmoituksen, jossa hän Euroopan yhteisöjen virkamiehiä koskevien henkilöstösääntöjen (henkilöstösäännöt) 73 artiklan ja Euroopan yhteisöjen virkamiesten tapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta annettujen määräysten (määräykset) mukaisesti ilmoitti saaneensa pintasolukosta alkaneen keuhkosityövän, joka oli johtanut vasemman yläkeuhkolohkon poistoon ja aiheuttanut kroonisen astmaattisen keuhkoputkentulehduksen (astma). Kantaja vaatii ammattitaudin ja pysyvän työkyvyttömyyden asteen toteamista päätöksellä määräysten 19 artiklan mukaisesti.

Pääosaston "Henkilöstö ja hallinto" (PO IX) osaston "Henkilöstö – oikeudet ja velvollisuudet" päällikkö (henkilöstöasiain johtaja) ilmoitti kantajalle, että tämän terveydentilaa koskeva asia käsitellään henkilöstösääntöjen 78 artiklassa tarkoitettussa työkyvyttömyyskomiteassa.

Kantajan pyynnöstä Roomassa sijaitseva Laboratorio di Ultrastrutture de l'Istituto Superiore di Sanità analysoi hänen keuhkostaan 12.3.1990 otetun kudoksenäytteen. Tohtori Donellin 22.4.1991 antamassa lausunnossa todetaan grammassa kuivaa näytettä olleen 6 000 000 hiukkasta krysotiilia (valkoista asbestia).

Erasmus-sairaalan mineralogian laboratorion 6.6.1991 antamassa lausunnossa todetaan grammassa kuivaa näytettä olleen 595 asbestihiukkasta (sekä vastaavasti ilmeisesti 34 600 kuitua grammassa kuivaa näytettä) ja päätellään kantajan keuhkokudoksenäytteessä olleen amosiittia (ruskea asbesti) ja tremoliittia.

Työkyvyttömyyslautakunta kokoontui 10.6.1991. Se katsoi, että kantaja oli tullut pysyvästi täysin työkyvyttömäksi ja että tämä ei enää kykene hoitamaan mihinkään palkkaryhmänsä toimeen kuuluvia tehtäviä, minkä vuoksi kantajan on keskeytettävä palveluksensa komissiossa.

Nimittävän viranomaisen ominaisuudessa toiminut henkilöstöasiain johtaja teki 16.7.1991 henkilöstösääntöjen 53 artiklan mukaisesti kantajan eläkkeelle siirtämisestä päätöksen, jolla tälle myönnettiin henkilöstösääntöjen 78 artiklan kolmannen kohdan mukainen työkyvyttömyyseläke 1.8.1991 alkaen. Myönnetty eläke on 70 prosenttia kantajan peruspalkasta.

Kantaja teki kirjeellään 15.10.1991 henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan mukaisen valituksen 16.7.1991 tehdystä eläkepäätöksestä. Komissio ilmoitti kirjeellään 3.3.1992 kantajalle, että tämän tekemä valitus oli hylätty. Kantaja ei valittanut hylkäämispäätöksestä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen.

Henkilöstösääntöjen 73 artiklan mukaisessa menettelyssä komissio pyysi Liègen yliopistossa toimivalta tohtori Dalemilta määräysten 19 artiklassa tarkoitettua lääkärintlausuntoa. Dalem kääntyi tohtori Bartschin puoleen, joka on keuhkotautien asiantuntija Liègessä sijaitsevassa alueellisessa Ernest Malvoz -tutkimuslaitoksessa.

Kantajan tutkittuaan ja asiakirjoihin tutustuttuaan sekä käytyään lisäksi asiasta kirjeenvaihtoa eri lääkärin kanssa Bartsch antoi asiantuntijalausunnon, jonka mukaan kyseessä ei ole ammattitauti. Dalem toimitti komissiolle Bartschin lausuntoon perustuvan lääkärintlausuntonsa, jonka mukaan kyseessä ei ole ammattitauti. Kantaja ei nimittäin ollut saanut keuhkoputkensyöpää eikä hänen keuhkoistaan – vaikka niistä olikin löytynyt asbestikuituja – löydetty oireita asbestin aiheuttamasta fibroosista, joten kantajalla ei ollut asbestoosia.

”Tapaturmat ja ammattitaudit” -yksikön päällikkö ilmoitti kirjeessään 17.2.1992 kantajalle Dalemien lausunnosta ja antoi tälle määräysten 21 artiklan mukaisesti tiedoksi sen päätöksen luonnoksen, jolla kantajan vaatimus ammattitaudin toteamisesta oli tarkoitus hylätä.

Henkilöstösääntöjen 73 artiklassa olevien menettelymääräysten mukaisesti kantaja vaati asian käsittelemistä määräysten 23 artiklassa tarkoitetussa lääketieteellisessä komiteassa.

Ensimmäisessä kokouksessaan lääketieteellinen komitea ei ollut yksimielinen, koska eri laboratoriot olivat antaneet erilaisia lausuntoja. Komitea päätti pyytää uuden lausunnon De Vuystiltä ja Donelliltä sekä kolmannen lausunnon tohtori Woitowitziltä. De Vuyst totesi grammassa kuivaa kudosta olevan 235 000 kuitua, jotka olivat krokidoliittia (sininen asbesti), amosiittia, antofylliittia ja krysotiilia. Donelli totesi näytteen sisältävän krysotiilia. Woitowitz havaitsi 350 000 krokidoliitti- ja amosiittikuitua ja 300 000 krysotiilikuitua grammassa kuivaa kudosta.

Toisen, 25.2.1994 pidetyn kokouksensa jälkeen lääketieteellinen komitea antoi 1.3.1994 lausuntonsa. Se teki enemmistön äänin päätöksen tohtori Brochardin jättäessä erivän mielipiteen. Komitea katsoi, että kantajan keuhkokarsinoomaa on pidettävä ammattitautina ja että kantaja on ollut 100-prosenttisesti täysin työkyvytön diagnoosin tekohetkestä alkaen (tammikuusta 1990). ”Lucaccionin pysyvien oireiden (arvet, vasemman rinnan epämuodostuma, vasemman käden lihasvoiman heikkeneminen) ja hänelle aiheutuneen vakavan psyykkisen haitan vuoksi” hänelle myönnettiin lisäksi 30 prosentin suuruinen korvaus määräysten 14 artiklan perusteella.

PO IX:n pääjohtaja ilmoitti 15.4.1994 kantajalle kirjeessään lääketieteellisen komitean päätöksestä seuraavasti: ”Saatan tietoonne, että pysyvän täyden työkyvyttömyytenne aste on 130 prosenttia ja tarkennan vielä, että tässä vaiheessa on kyse ammattitautinne toteamisen herättämien lääketieteellisten kysymysten lopullisesta ratkaisusta”. Kirjeessä ilmoitettiin, että kantajalle maksetaan

henkilöstösääntöjen 73 artiklan mukaisesti 25 794 194 Belgian frangin (BEF) suuruinen summa. Kyseinen summa maksettiin kantajalle 28.4.1994.

Kantaja pyysi 15.5.1994 komissiota kertomaan lääketieteellisen komitean päätöksestä työkyvyttömyyskomitealle, jotta viimeksi mainittu voisi muuttaa lausuntoaan ja todeta kantajan työkyvyttömyyden johtuvan ammattitaudista, sekä toimittamaan tilityslaskelman edellä mainitusta summasta ja maksamaan sille kertyneet korot samoin kuin hänen palkkansa ja eläkkeensä välisen erotuksen elokuusta 1991 alkaen ja lisäksi kolme miljoonaa ecua korvaukseksi aineettomista vahingoista. Kantaja väittää komission menetelleen virheellisesti altistaessaan kantajan asbestipölylle ja käsitellessään kantajan asiaa.

PO IX:n osaston ”B/ oikeudet ja velvollisuudet” päällikkö toimitti kantajan pyytämän laskelman kirjeessään 22.9.1994, mutta ei suostunut kantajan muihin vaatimuksiin.

Kantaja teki 15.12.1994 henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan mukaisen valituksen 22.9.1994 päivätyn kirjeen sisältämästä päätöksestä. Komissio hylkäsi valituksen 3.5.1995 tekemällään päätöksellä, joka annettiin kantajalle tiedoksi 29.5.1995.

Kantaja nosti esillä olevan kanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 29.8.1995.

Asiakysymys

1. Kantajan ammattitaudista aiheutuneiden aineellisten ja aineettomien vahinkojen korvaaminen

Yhteisöjen virkamiehen esittäessä vahingonkorvausvaateen yhteisö on vastuussa vain, jos toimielinten menettely on ollut lainvastainen, väitetty vahinko on todella aiheutunut ja kyseisen menettelyn ja vahingon välillä on syy-yhteys (56 kohta).

Viittaukset: asia C-136/92, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., 1.6.1994 (Kok. 1994, s. I-1981, 42 kohta); asia T-36/93, Ojha v. komissio, 6.7.1995 (Kok. H 1995, s. II-497, 13 kohta).

Kantajan työkyvyttömyyseläkkeen ja palkan välisestä erotuksesta aiheutunut aineellinen vahinko

Henkilöstösääntöjen 73 artiklan mukaisen järjestelmän tarkoituksena on korvata kerralla tapaturman kohteeksi joutuneelle tai ammattitaudin saaneelle virkamiehelle aiheutunut vahinko ilman että tämän on osoitettava asianomaisen toimielimen tuottamus. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että virkamiehellä on oikeus vaatia lisäkorvausta vain silloin kun asianmukaista korvausta ei voida saada lakisääteisen järjestelmän kautta. Muussa tapauksessa 73 artiklan tarkoitus vääristyisi ja asianomainen virkamies saisi perusteetonta etua.

Tältä osin henkilöstösääntöjen 73 artiklan nojalla tapaturman tai ammattitaudin perusteella saadut suoritukset on otettava huomioon, kun arvioidaan korvattavan

vahingon suuruutta virkamiehen vaatiessa vahingonkorvausta työnantajanaan olevan toimielimen tuottamuksen perusteella.

Tätä periaatetta sovelletaan tapaturman fyysisten ja psyykkisten seurausten lisäksi tapaturman tai ammattitaudin taloudellisiin seurauksiin (72 - 74 kohta).

Viittaukset: asia 152/77, B. v. komissio, 2.10.1979 (Kok. 1979, s. 2819, 14 kohta); yhdistetyt asiat 169/83 ja 136/84, Leussink ym. v. komissio, 8.10.1986 (Kok. 1986, s. 2801, 13 ja 14 kohta).

Vaikka katsottaisiinkin kantajan näyttäneen työkyvyttömyyseläkkeensä ja eläkeikään asti lasketun palkkansa välisen erotuksen takia kärsimänsä aineellisen vahingon olevan suuruudeltaan 5 780 000 BEF:n (eläkeikä 60 vuotta) tai 8 050 000 BEF:n (eläkeikä 65 vuotta) sijasta 8 400 000 BEF, sen on katsottava tulleen korvatuksi sillä pääomaltaan 25 800 000 BEF:n suuruisella summalla, joka kantajalle on jo henkilöstösääntöjen 73 artiklan nojalla maksettu. Tämän vuoksi kantajan vaatimus sen vahingon korvaamisesta, joka hänelle aiheutui työkyvyttömyyseläkkeen ja palkan välisen erotuksen takia, on hylättävä (76 ja 78 kohta).

Aineeton vahinko

Kantajalle aiheutunut aineeton vahinko on suuruudeltaan kohtuullisesti arvioituna enintään 5 950 000 BEF. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, ettei kantaja ole tuonut esiin odotettavissa olevan elinikänsä lyhenemistä eikä osoittanut millään tavoin, että jäsenvaltioiden tuomioistuimet tuomitsisivat tällaisen korvauksen vastaavanlaisesta aineettomasta vahingosta. Koska kantajalle on jo maksettu

määräysten 14 artiklan nojalla 5 950 000 BEF:n suuruinen summa, aineettoman vahingon on katsottava tulleen korvatuksi (83 – 89 kohta).

Kiinteistöjen myynnistä aiheutunut aineellinen vahinko

Kantajan vaatimus hänelle eräiden kiinteistöjensä myynnistä aiheutuneen aineellisen vahingon korvaamisesta on hylättävä, koska väitettyä vahinkoa eikä myöskään väitetyn vahingon ja kantajan ammattitaidin välistä syy-yhteyttä ei ole riittävällä tavalla näytetty toteen, eikä näin ollen ole tarpeen lausua siitä, onko kyseinen vahinko sellainen, josta komission voitaisiin työnantajana katsoa olevan vastuussa (104 kohta).

Viittaukset: em asia Leussink ym., 22 kohta.

2. Koron maksaminen kantajalle henkilöstösääntöjen 73 artiklan nojalla maksetulle summalle korvauksena asian käsittelyn viivästyisestä

Asian käsittelyn viivästyminen ja menettelyn sääntöjenvastaisuus

Työkyvyttömyyskomitean lausunnon puutteellisia perusteluja koskeva kanneperuste

Kantaja on jo valittanut 16.7.1991 tehdystä eläkepäätöksestä, joka perustuu mainittuun työkyvyttömyyskomitean 10.6.1991 antamaan lausuntoon. Nimittävä viranomainen hylkäsi valituksen 3.3.1992 tekemällään päätöksellä, eikä kantaja ole valittanut tästä päätöksestä. Kanneperuste on siten liian myöhään tehtynä jätettävä tutkimatta (129 ja 130 kohta).

Viittaukset: asia T-547/93, Lopes v. tuomioistuin, 29.2.1996 (Kok. H 1996, s. II-185, 174 kohta); asia T-361/94, Weir v. komissio, 12.3.1996 (Kok. H 1996, s. II-381, 48 kohta).

Henkilöstösääntöjen 78 artiklan toisen kohdan rikkomista koskeva kanneperuste

Kantajan mukaan komissio rikkoi henkilöstösääntöjen 78 artiklan toista kohtaa asettamalla siinä tarkoitetun menettelyyn ryhtymisen ehdoksi henkilöstösääntöjen 73 artiklan mukaisen menettelyn päättymisen. Mikäli työkyvyttömyyskomitea nimittäin olisi käsitellyt asiaa kantajan sairauden ammattitaudiksi toteamisen osalta henkilöstösääntöjen 78 artiklan toisen kohdan mukaisesti eikä vain kantajan työkyvyttömyyttä koskevin osin henkilöstösääntöjen 78 artiklan kolmannen kohdan mukaisesti, komitea olisi todennäköisesti todennut sairauden ammattitaudiksi vuodesta 1991 lähtien (133 kohta).

Henkilöstösääntöjen 73 ja 78 artiklaa vertailtaessa voidaan todeta, että näissä kahdessa säännöksessä tarkoitetut korvaukset ovat erilaisia ja toisistaan riippumattomia, vaikka ne voidaankin saada samanaikaisesti. Kyse on kahdesta eri järjestelmästä, jotka saattavat johtaa erillisiin, toisistaan riippumattomiin päätöksiin.

Vaikka onkin toivottavaa, että näitä kahta menettelyä tarpeen mukaan sovelletaan rinnan ja että samoja lääketieteellisiä viranomaisia pyydetään antamaan lausuntonsa virkamiehen työkyvyttömyyteen liittyvistä eri näkökohdista, kummankaan menettelyn lainmukaisuus ei edellytä tätä, ja harkintavalta tältä osin on olosuhteista johtuen nimittävällä viranomaisella (136 ja 137 kohta).

Viittaukset: asia 731/79, B. v. parlamentti, 15.1.1981 (Kok. 1981, s. 107, 8 ja 10 kohta); asia 257/81, K. v. neuvosto, 12.1.1983 (Kok. 1983, s. 1, 10 kohta).

Komission harkintavallan käyttö ei tässä tapauksessa anna aihetta arvosteluun, vaikka se ei olekaan henkilöstösääntöjen 73 artiklan mukaisen menettelyn vireillä ollessa pyytänyt henkilöstösääntöjen 78 artiklan nojalla perustetulta työkyvyttömyyskomitealta lausuntoa siitä, onko kantajan sairaus ammattitauti.

Kantajan 26.11.1990 tekemän vaatimuksen takia komission oli pakko aloittaa henkilöstösääntöjen 73 artiklan mukainen menettely. Sitä vastoin ei ollut pakottavaa syytä käsitellä samaa kysymystä henkilöstösääntöjen 78 artiklan toisen kohdan mukaisesti työkyvyttömyyskomiteassa, koska kantajan eläkkeen suuruus eli 70 prosenttia peruspalkasta oli sama kuin henkilöstösääntöjen 78 artiklan toisen tai kolmannen kohdan mukaisesti laskettuna. Lisäksi tällöin seuranneessa menettelyssä työkyvyttömyyskomitea saattoi ratkaista mahdollisimman pian kysymyksen siitä, oliko kantaja pysyvästi täysin työkyvytön eikä sen vuoksi kyennyt enää hoitamaan mihinkään palkkaryhmänsä toimeen kuuluvia tehtäviä, jolloin työkyvyttömyyseläke voitiin myöntää viipymättä (144 ja 145 kohta).

Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttöä koskeva kanneperuste

Koska kyse oli monimutkaisesta lääketieteellisestä arvioinnista, komission oli perusteltua käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita. Kantaja ei ole osoittanut, että komissiolla olisi työkyvyttömyyslautakunnan 10.6.1991 antaman lausunnon saatuaan ollut käytettävissään kaikki tarvittavat tiedot kantajan sairauden toteamiseksi ammattitaudiksi (153 ja 154 kohta).

Dalemin nimittäminen tehtävään ei ole sääntöjenvastaista vain sen takia, että hän oli jo antanut lausunnon lääketieteellisen komitean käsittelyä edeltäneessä menettelyssä (156 kohta).

Viittaukset: asia 186/80, Suss v. komissio, 14.7.1981 (Kok. 1981, s. 2041, 10 kohta); asia 2/87, Biedermann v. tilintarkastustuomioistuin, 19.1.1988 (Kok. 1988, s. 143, 11 kohta); asia T-1/92, Tallarico v. parlamentti, 18.2.1993 (Kok. 1993, s. II-107, 32 kohta).

Harkintavallan väärinkäyttöä koskeva väite

Käsitteellä harkintavallan väärinkäyttö on täsmällinen sisältö ja siinä on kyse siitä, että hallintoviranomainen käyttää toimivaltaansa muun kuin sen päämäärän saavuttamiseksi, jota varten toimivalta on sille annettu. Päätös on tehty harkintavaltaa väärin käyttäen vain silloin kun objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen nojalla on selvää, että se tehtiin muiden kuin annettujen päämäärien saavuttamiseksi (166 kohta).

Viittaukset: asia T-104/96, Krämer v. komissio, 12.6.1997 (Kok. H 1997, s. II-463, 67 kohta).

Ratkaisu:

Kanne hylätään.